בית הדין העליון

The High Legal Tribunal

עתירה 22-14

איגוד הכדורסל בישראל

ע"י עו"ד דן שווץ, עו"ד שגיא טנא, עו"ד יודן קוריצקי

העותר

נ ג ד

מנהלת ליגת העל בכדורסל לגברים

ע"י עו"ד חגי אשלגי ועו"ד בר לאודון

המשיבה

ה ח ל ט ה

1. איגוד הכדורסל בישראל הגיש עתירה כנגד מנהלת ליגת העל בכדורסל לגברים (2002) בע"מ. במסגרת העתירה התבקשו מספר סעדים, לרבות הסעד המרכזי של ביטול ההסכם מיום 5.6.2002 שנחתם בין האיגוד לבין המנהלת (לעיל ולהלן : "**האיגוד**", "**המנהלת**" ו"**ההסכם**").
2. המנהלת הגישה תגובה מקדמית ובה טענה אין לבית הדין העליון של האיגוד ["**בית הדין העליון**" או : "**בית הדין**"] סמכות לדון בעתירה.
3. עלינו, אם כן, להכריע , בשלב זה, בשאלת הסמכות בלבד.

הצדדים, ההסכם ועיקרי הטענות בנוגע לשאלת לסמכות

האיגוד

4. איגוד הכדורסל בישראל הוא עמותה ציבורית רשומה המרכזת ומייצגת את ענף הכדורסל בישראל הליגות השונות , לרבות המקצועניות ואת נבחרות ישראל השונות. האיגוד שואב את סמכותו מחוק הספורט תשמ"ח – 1988 ["**חוק הספורט**"]. לסמכות האיגוד יש עיגון ובתקנוני FIBA.

המנהלת

5. מנהלת ליגת העל בכדורסל לגברים (2002) בע"מ הוקמה כחברה לתועלת הציבור. על פי מנגנון הסכמי המנהלת הופקדה על פיתוחה וניהולה של הליגה הבכירה לכדורסל בישראל, בשליחות איגוד הכדורסל בישראל.

ההסכם

6. ביום 5.6.2022 חתמו המנהלת והאיגוד על הסכם. במסגרת ההסכם המחה האיגוד למנהלת את הזכות לקיים פעולות שונות ובין היתר:

"הפעלה, ניהול, ארגון, פיקוח והסדרת ליגת העל במסגרת האיגוד והכל כפוף לתקנוני האיגוד' למוסדותיו השיפוטיים ועל פי כל דין"

7. אין צורך לפרוש בשלב זה יריעה רחבה של הוראות ההסכם. נציין שתיים מהוראותיו:

א. סעיף 33 של ההסכם מורה שההסכם ניתן לביטול בידי כל אחד מן הצדדים בהודעה מקדימה של עונה מראש.

ב. סעיף 34 של ההסכם מסמיך את בית הדין העליון לדון בכל סכסוך שנוגע להסכם, פרשנותו או ביצועו.

עיקרי טענות המנהלת

8. המנהלת טוענת כלפי בית הדין טענת מניעות וטענת חוסר סמכות עניינית.

מניעות

9. עניינה של טענת המניעות בכך שבית הדין "נגוע" בניגוד עניינים טבוע ובלתי ניתן להסרה . בית הדין הוא מוסד של האיגוד. המוסד הוקם ופועל מכוח תקנון בית הדין שהותקן ואושר בידי הנהלת האיגוד. האספה הכללית של האיגוד ממנה את חברי בית הדין העליון ומוסמכת להעביר אותם מתפקידם (סעיף 8א (ג) של תקנון היסוד[1])

10. האיגוד הוא צד לעתירה. לעתירה זיקה מובהקת לאינטרס "פרטי-מסחרי-ארגוני" של האיגוד. אינו דין שההכרעה בעתירה תינתן על ידי גורם שהוא חלק בלתי נפרד מן ה"צד"; עצמו ובשרו [בע"א 8129/06 **מאיר פרץ נ' עיריית ירושלים – הועדה המקומית לתכנון ובניה**]

חוסר סמכות עניינית

11. טענת חוסר סמכות עניינית מושתתת על ארבעה נימוקים: (א) תיחום ההסמכה של בית הדין לשמש כבורר; (ב) בית הדין כבורר בסכסוך – מגבלות דיון בעילות חוקתיות; (ג) בית הדין כבורר אינו רשאי להחליט בשאלת היקף סמכותו העניינית; (ד) בית הדין אינו מוסמך לקבל החלטה שמשמעתה חיסול פעילות של חל"ץ.

---

[1] תקנון היסוד הוא תקנון העמותה

תיחום ההסמכה של בית הדין לשמש כבורר

12. ההסכם יצר תבנית משפטית שמכוחה נקבע בית הדין העליון לשמש כבורר בכל מקרה שיתגלע סכסוך שיש לו זיקה להסכם, פרשנותו וביצועו. זה לשון תניית הבוררות שבהסכם:

> **<u>סמכות השיפוט – בוררות</u>**
>
> **מוסכם על הצדדים כי כל סכסוך הנוגע <u>להסכם זה</u> , <u>פרשנותו</u> או <u>ביצועו</u> יידונו בפני בית הדין העליון של האיגוד על פי תקנון בית הדין"**
>
> [ההדגשה של המנהלת]

13. פשט הכתוב הוא שההסכם הסמיך את בית הדין לשמש כבורר בכל הנוגע להסכם אך הסמכה זו אינה כוללת את *ביטול* ההסכם.

14. הצדדים להסכם יכלו להסמיך את בית הדין לשמש כבורר גם בתביעה שעילתה ביטול ההסכם. אולם הם בחרו להסמיך את בית הדין לדון בכל עניין שנוגע לחוזה כל עוד מתקיימת המסגרת החוזית.

15. בורר אינו קונה סמכות עניינית אלא בעניין שהוסכם בתניית הבוררות או בהסכם בוררות.

בית הדין כבורר בסכסוך – מגבלות דיון בעילות חוקתיות

16. עתירת האיגוד מבקשת מבית הדין לקבוע שפעילות המנהלת כמפעילה ומנהלת את ליגת העל תופסק והלכה למעשה המנהלת תרוקן מכל תוכן. משמעות הדבר היא שבית הדין מתבקש להכריע בשאלה חוקתית שנוגעת לחופש העיסוק של המנהלת ומתערבת בו.

17. הלכה פסוקה היא:

> **" עניינים בעלי אופי "חוקתי" אינם ניתנים לדיון והכרעה בבוררות וראוי לברר בערכאה שיפוטית רגילה, אלא אם כן נאמר אחרת בחוק. מקום בו מדובר בעניין "חוקתי", הסכמת הצדדים אינה יכולה להכשיר את הדיון בבוררות לעומת זאת, הכרעה אינצידנטלית בשאלה "חוקתית" העולה בבוררות אינה שוללת הפעלת המנגנון הדיוני של בוררות ...בין העניינים שסווגו כבעלי אופי חוקתי במהלך השנים נכללו נושאים הנוגעים ישירות לפגיעה בזכויות אדם חוקתיות, עניינים הנוגעים לליבת המשטר הכללי בישראל, ובהקשר לגופים משפטיים שונים – עניינים הנוגעים לליבת מעמדם המשפטי, כגון היות תקנון הגוף המשפטי נוגד את חוקי המדינה, או היותו נוגד ערכי זכויות אדם, או עניינים הנוגעים לשורש קיומו ובסיס משטרו של הגוף המשפטי כגון – הרכב האורגנים שלו, חוקיות תקנונו, חוקיות החלטות הגופים המנהלים אותו וחוקיות פעולותיו להכשיר את הדיון בבוררות"** [רעא

5771/07 **יורם קדמן נ' ישע- אגודת עובדים להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ]**

18. כיון שליבת העתירה של האיגוד היא שיש למנוע מן המנהלת את זכותה החוקתית לפעול לתכליתה כחל"ץ אין הדבר מסור לסמכותו של בית הדין כאורגן בוררות.

בית הדין כבורר אינו רשאי להחליט בשאלת היקף סמכותו העניינית

19. גבולות סמכותו העניינית של בורר מותווים בהסכם הבוררות. הסכמת הצדדים מקנה לבורר את סמכותו הדיונית והמהותית. כאשר מתגלעת מחלוקת בדבר היקף סמכותו של הבורר, ההכרעה בדבר אינה מסורה לו כי אם לבית המשפט. לכך סימוכין רבים בפסיקה ובספרות:

> **נקודת המוצא במשפט הישראלי היא כי אין לבורר סמכות להחליט בשאלת היקף סמכותו להכריע במחלוקת אלא אם הצדדים הסמיכוהו לכך במפורש. בלא קיום הסמכה מפורשת כאמור, יש להעביר את ההכרעה בשאלה זו לבית המשפט המוסמך** [רעא 8523/05 **החברה המרכזית לפיתוח השומרון בע"מ נ' מזי את יחזקאל בע"מ]**[2]

בית הדין אינו מוסמך לקבל החלטה שמשמעתה חיסול פעילות של חל"ץ

20. כיון שהמנהלת היא חל"ץ רשומה כדין ומושתתת על קבוצות ליגת העל כבעלי מניותיה, אין לבית הדין סמכות לקבל החלטה שבאופן מעשי מכריתה את פעילות החל"ץ כאשר המהלך אינו מקובל על בעלי מניות החברה.

_עיקרי טענות האיגוד

21. האיגוד סבור שאין כל ממש הן בטענת המניעות והן בטענת חוסר סמכות שנטענו מפי המנהלת.

העדר מניעות

22. בית הדין העליון יונק את סמכותו מהוראות חוק הספורט. סעיף 10 של חוק הספורט מקנה לאיגוד סמכות להתקין תקנונים להסדרת הניהול התקין של הענף ובכלל זה כינון מוסדות שיפוט משמעתי ופנימי. סעיף 11 של החוק מקנה למוסדות השיפוט של האיגדו "**סמכות...בלעדית לדון ולהחליט בעניינים הקשורים לפעילות במסגרת..**[ה]**איגוד ....בהתאם להוראות שנקבעו בתקנון** [שהתקין האיגוד]

---

[2] המנהלת הציגה אסמכתות נוספות מן הפסיקה והספרות למשל: רעא 7130-95 **אלדרדשתי נ' איזנמן**, סמדר אוטולנגי **בוררות דין ונוהל** (מהד' רביעית) כרך א' 583-584

23. תקנון בית הדין העליון שהותקן מכוח הוראת סעיף 10 של חוק הספורט משרטט את מרחב הסמכות העניינית של בית הדין. בכלל זה הסמכות "**לדון ולפסוק במחלוקת או סכסוך שיתגלע בין קבוצות/אגודות בינן לבין עצמן או בינן לבין האיגוד, בשאלות ובנושאים הקשורים ונובעים מתקנוני האיגוד**"

24. סמכות שיפוט זו ששואבת כוחה מהחוק שוללת ממנה ובה טענה שחברי בית הדין נגועים ב"ניגוד עניינים". בית הדין מוסמך להכריע בכל סכסוך שמצדו האחד מצוי האיגוד או אינטרס של האיגוד ומצד שני מצויה אגודה, קבוצה, שחקן, מאמן אוכל גורם אחר שכפוף לתקנוני האיגוד. כשם שבירור סכסוך כזה אינו סובל מניגוד עניינים, כך גם הסכסוך נושא העתירה.

25. משך 20 שנות קיומה המנהלת שותפה לדיוני בית הדין העליון אם כעותרת ואם כמשיבה; לעתים לצד האיגוד ולעתים לעומתו. מעולם לא נטענה מפיה טענה של מניעות כלפי האיגוד. יש בכך כדי יצירת השתק.

26. נראה שהצדדים להסכם ביקשו ליצור "חגורת ביטחון" שמקנה סכות שיפוט לבית הדין. לפיכך לא הסתפקו בהוראות תקנון בית הדין אלא קבעו את סמכות בית הדין בסעיף 34 להסכם.

27. פיה של המנהלת ענה בה שאין לה כל הסתייגות מבירור סכסוך שנעוץ בהסכם, בידי בית הדין. מכאן שאין היא טוענת למניעות ול"ניגוד עניינים" בשעה שחברי בית הדין דנים בסכסוך מכוח ההסכם שבו ניצבים האיגוד והמנהלת משני צדי המתרס. מכאן נובע שהמנהלת מסכימה שעצם היותו של בית הדין "בשר מבשרו" של האיגוד אינו מונע דיון ואינו מקים ניגוד עניינים גם כאשר אינטרס המנהלת לעומתי לאיגוד.

קיומה של סמכות דיון

חוק הספורט , תקנוני האיגוד ותקנון המנהלת

28. סמכות בית הדין העליון לדון בעתירה נובעת מסמכותו כמוסד השיפוט הפנימי העליון של האיגוד שכונן מכוח חוק הספורט. הסמכות מושתתת על מתאר הסמכויות שנקוב בתקנון בית הדין העליון (ראו שוב למעלה מכאן).

29. בית המשפט העליון הכיר ברוחב יריעת הסמכות שסעיף 11 של חוק הספורט הקנה למוסדות השיפוט של האיגוד. כך נפסק:

> **לאור האמור בסעיף 11לחוק הספורט, ברי, שלא רק כוונת הגורמים המוסמכים באיגוד, אלא גם כוונת המחוקק הייתה, שסכסוכים בעניינים הקשורים לפעולות במסגרת האיגוד יובאו לפני מוסדות הספורט הפנימיים של האיגוד.**

כבר נקבע לא אחת לגבי גופים וולונטריים, שכשיש לאלה מנגנון של שיפוט פנימי, מן הראוי למצות אותם הליכי שיפוט פנימיים. הדבר ראוי, הן משום שכך קבעו אותם גופים וולונטריים, כשכל המצטרף אליהם יודע ומקבל על עצמו את ההוראות בדבר השיפוט הפנימי, והן משום שלמוסדות השיפוט של גופים אלה הידע והמומחיות, הקשורים בפעילות אותם גופים. וכך בענייננו: אין ספק, שלשופטים בבית הדין יש הידע והניסיון הנוגעים לפעולת האיגוד והאגודות המסונפות אליו, ידע וניסיון שיש בהם כדי לסייע בקבלת ההכרעות המתאימות. יש להזכיר בהקשר זה, שכל חברי בית הדין הם משפטנים (סעיף 6(ב)(3)(ב) של תקנון היסוד), כך שגם מלאכת פירוש משפטי של התקנונים אינה זרה להם. פנייה למוסדות השיפוט הפנימיים לצורך הכרעה בסכסוכים, קודם פנייה לבית המשפט, יהיה בה גם למנוע ריבוי מיותר של פניות חברי איגודים וולונטריים למיניהם לבית המשפט [עא 463/90 **איגוד הכדורסל בישראל נ' ל.ב.ן. לקידום כדורסל נשים** ("**פס"ד ל.כ.ן**")]

30. תקנון ההתאגדות של המנהלת כופף אותה לתקנוני האיגוד ולסמכות של מוסדות השיפוט של האיגוד. סעיף 3 של תקנון ההתאגדות מציג את מטרות החברה:

מטרות החברה יהיו כדלקמן

1. **הפעלה, ניהול, ארגון, פיקוח להסדרת ליגת העל במסגרת האיגוד והכל כפוף לתקנוני האיגוד, למוסדותיו השיפוטיים ולכל דין**

סעיף 34 של ההסכם

31. בעניין הפרטני של העתירה נשאבת סמכות הדיון של בית הדין כבורר מהוראת סעיף 34 להסכם.

32. סעיף 34 של ההסכם מסמיך את בית הדין לשמש כבורר *בכל סכסוך* שנוגע להסכם. מכאן ברור שגם סכסוך בשאלת תוקפו או בטלותו של ההסכם כלולה בתניית הבוררות.

33. פסיקה ענפה מכלילה – בהעדר הסכמה מפורשת נוגדת – את שאלת תוקפו או בטלותו של הסכם בגדר סמכות בורר שהוסמך לפסוק בסכסוך שנובע מהסכם. כך, למשל, פסק בית המשפט העליון:

תניות בוררות, מעצם טבען, נועדו לחול במקרים רבים גם במקרה של ביטול החוזה ולחייב את הצדדים לחוזה גם לאחר הביטול.] רעא

7030/08 אחיסמך מושב עובדים להתיישבות שיתופית בע"מ נ' עטורה השקעות בע"מ[3]

.34 אמירה ברורה השמיע גם בית המשפט המחוזי:

> **בדומה לתנית בוררות, גם תניית שיפוט נועדה בדרך כלל כדי להסדיר מחלוקות שהתגלעו בין הצדדים ובכלל זה ביחס לתוקפו של ההסכם ביניהם. בדומה לתניית הבוררות, גם תניית שיפוט איננה קובעת איך תיפתר המחלוקת אלא רק איפה יהיה על הצדדים לדון בה תא (ת"א) 35385-12-20 רמי זיו נ' נוריס מדיקל בע"מ**

סמכותו של בורר בעניין אגב, חוקתי

.35 עיקר העתירה אינו מכוון להכרעה בעניין חוקתי עקרוני. לעתירה שני פנים. הפן האחד נוגע לסמכות האיגוד לממש את המטלות שלו לפי חוק הספורט; "היינו הניהול התקין של הענף". בגדר זה מצויה השאלה אם מותר היה האיגוד בהמחאת סמכויות למנהלת, מהם גבולות המחאת הסמכות והאם מותר האיגוד בחזרה מן ההמחאה ונטילת הסמכויות לעצמו. אלה שאלות משפט שניתן לפתור אותן בגדרי חוק הספורט, תקנון היסוד ושאר תקנוני האיגוד. אין לכך דבר עם שאלות חוקתיות ברמה הכללית הלאומית.

.36 יתר על כן. ההלכה הפסוקה , שפירשה את משמעות סעיף 11 של חוק הספורט, מצאה בו עוגן ברור ליריעת סמכות של מוסדות השיפוט שמתפרשת על פני שאלות חוקיות בעלות אופי עקרוני:

> **סעיף 11 אינו דן בעניינים הקשורים ל"פעילות שוטפת" בלבד, אלא ל"ענינים הקשורים לפעילות במסגרת ההתאחדות או איגוד". על־פי פשוטם של דברים, ההתייחסות היא לכל הפעילות במסגרת ההתאחדות או האיגוד.**
>
> **העובדה, שהעניינים המובאים להכרעת מוסד שיפוט פנימי הינם בעלי חשיבות ובעלי אופי עקרוני, אינה עושה עניינים אלה לעניינים שאינם במסגרת פעילות כאמור. עניינים רבים הקשורים בפעולות במסגרת האיגוד קשורים או נושקים לעניינים בעלי אופי עקרוני. כך, למשל, במקרה של הגבלת שכרם של שחקנים או הגבלת זכויות העברת שחקנים, יכול להיטען, שכל קביעה בעניין זה מקפלת בתוכה פגיעה או**

[3] ראו גם רע"א 4986-08 TYCO BUILDING SERVIES נ' אלבקס וידיאו בע"מ

החלטה בעניין הקשור בזכות היסוד של חופש ההתעסקות. ובכל זאת אין חולק, שבעניינים אלה ובפירוש התקנונים הנוגעים לכך מוסמכים מוסדות השיפוט הפנימיים לדון[4]

37. הפן השני של העתירה נוגע לפעולת בית הדין כבורר שהוסמך בהסכם לדון בסכסוך שמקורו בהסכם. אכן ככלל אין להכריע בשאלות חוקתיות עקרוניות בהליכי בוררות. אולם נפסק חזור ושנה שהכרעה בשאלות חוקתיות משניות שמשתלבות אגב אורחה בשאלות המשפט העיקריות שכרוכות בסכסוך. הדברים נאמרו בבהירות רבה בפסק הדין בעניין קדמן[5] שצוטט חלקית בידי באי כוח המנהלת באופן שאינו משקף את מלוא משמעות הפסק.

38. ספק אם העתירה מעוררת שאלה חוקתית כל עיקר. המנהלת מצביעה על סוגייה של חופש העיסוק (של המנהלת) שלשיטתה נכרכת בבירור העתירה. האיגוד טוען שהעתירה אינה נוגעת לחופש העיסוק כלל וגם אם לא תסבור כך, ברור ששאלה כזאת אינה ניצבת על מדוכת הדיון כשאלה עיקרית.

העתירה אינה מכוונת לפירוק המנהלת

39. בעתירה נכלל סעד של מימוש זכות חוזית שהצדדים מתנהלים לאורה זה 20 שנים. האיגוד מבקש, בהתאם לתניה מפורשת בהסכם, להחזיר לעצמו את הסמכויות שהמחה למנהלת. אלה סמכויות שהאיגוד אוחז בהן כמאסדר (רגולטור) של ענף הכדורסל. האיגוד אינו מבקש מבית הדין, בין כמוסד שיפוט פנימי שמעוגן בחוק ובין כבורר על פי ההסכם, לפרק את המנהלת. אין לבית הדין סמכות לפרק חל"ץ והוא לא מתבקש לפעול שלא במסגרת סמכותו.

דיון והכרעה

40. נברר ונבאר את שאלת הסמכות העניינית של בית הדין על פי ראשי עניין אלה: (א) מניעות ; (ב) סמכות מעוגנת בדין; (ג) רוחב יריעת הסמכות לפי הדין; (ד) סמכות לפי ההסכם; (ה) בית הדין כבורר; (ו) מהות העתירה בזיקה לשאלת הסמכות

מניעות

41. בית הדין העליון הוא אחד ממוסדות השיפוט המרכיבים את מערכת השיפוט הפנימית של איגוד הכדורסל. בית הדין אינו "בית משפט" או "בית דין אחר" במובנו של חוק יסוד: השפיטה. בית הדין

---

[4] פס"ד ל.כ.ן

[5] " [רעא 5771/07 **יורם קדמן נ' ישע- אגודת עובדים להתיישבות חקלאית שיתופית בע"מ**]

אינו יציר החוק אך כינונו וסמכות השפיטה העקרונית שבידו נובעים מחוק הספורט. לפיכך ניתן לומר שבית הדין הוא "רשות אחרת" שסמכויות שפיטה נתונות בידיה במובן סעיף 1(ב) של חוק יסוד: השפיטה.

42. לבית הדין תלות מוסדית באיגוד[6]. תקנון בית הדין העליון מקנה לחברי בית הדין עצמאות שיפוטית מהותית[7] אולם לחברי בית הדין מידה לא מבוטלת של תלות אישית באיגוד[8]. מציאות זו מגולמת בחוק. פשוט וברור הוא שבתוך המציאות הזאת המחוקק ראה להשתית את הבירור השיפוטי של ענייני האיגוד פנימה על מערכת שיפוט פנימית.

43. מן התשתית הדינית הזאת נובעת מסקנה הכרחית שבית הדין אינו מצוי בניגוד עניינים גם כאשר על מדוכת הדיון מצויה סוגייה שאפשר לראותה כעניין (אינטרס) "פרטי-מסחרי-ארגוני" של האיגוד.

44. אילו היה בהצבת סוגייה שמשקפת אינטרס מסחרי או ארגוני של האיגוד כדי לשמוט את הקרקע מתחת לפני סמכות בית הדין, בנימוק של "ניגוד עניינים", לא הייתה לבית הדין כל תוחלת. שהרי מעשה יום, יום באים לפני בית הדין בעלי דין (אגודות או פרטים) שהאינטרס שלהם נוגד את האינטרס של האיגוד. הניגוד בין בעלי הדין לאיגוד נובע פעמים הרבה מאינטרסים מסחריים, כלכליים וארגוניים.

45. מכך שמקורות הכינון החוקיים של מוסדות השיפוט מגלמים בחובם את קיום ניגוד העניינים המתואר, נגזרת השקפה שמנטרלת - ואם תמצי לומר מעקרת - מן היסוד את טענת המניעות. סימוכין להשקפה זו מצויים גם בפסיקה הבאה:

> **מהותו של גוף סטטוטורי ואופי הסמכויות המסורות לו יש בהם כדי להשפיע על ההכרעה בשאלה אם הרכבו של הגוף מעורר חשש ממשי מפני משוא פנים או ניגוד עניינים. משבאנו למסקנה כי ועדות הזכאות הן גופים מינהליים המכריעים בתביעות הפיצויים מטעם המינהלה, נשמט הבסיס מתחת לטענותיהם של העותרים לעניין הפסול בהרכבן. אין יסוד גם להסתמכותם של העותרים על פסיקתו של בית-משפט זה המתייחסת לבעייתיות שבהרכבם של בתי-דין מינהליים המשמשים טריבונלים מעין-שיפוטיים. נוכח תפקידה של ועדת הזכאות להכריע עבור המינהלה בתביעות הפיצויים לפי החוק אין כל פגם בכך ששלושה מחברי הוועדה הינם עובדי**

---

[6] לטיבה של "תלות מוסדית" והשלכתה על זהות המוסד השיפוטי ראו, כללית, ע. מודריק **שפיטה צבאית** (תשנ"ג – 1993) 96-97 והערות 31, 32 שם

[7] חוק הספורט מגן על עצמאות זו בכך שהוא מחייב ציות לתקנוני האיגוד

[8] מינוי לכהונה והעברה מן הכהונה מסורים לסמכות האספה הכללית. גמול לחברי בית הדין נקבע בידי מנהלת האיגוד ומשולם מתקציב האיגוד

מדינה ושניים מהם משמשים כעובדי המינהלה [בג"ץ 1661/05 **המועצה האזורית חוף עזה נ' כנסת ישראל**][9]

46. לכאורה מצוי בהסכם מענה חד וישיר לטענת ניגוד העניינים. שכן הצדדים קבעו בהסכם, ללא כל סייג, את כפיפותם לתקנוני האיגוד ולמוסדות השיפוט. סעיף 34 של ההסכם מסמיך את בית הדין העליון לשמש כבורר בסכסוך שנובע מן ההסכם. הסמכת בית הדין קבועה גם, בלי כל הסתייגות, בתקנון המנהלת (סעיף 3).

47. השקפה מקובלת היא שאדם, או אישיות משפטית אחרת, זכאי לוותר על הזכות המוקנית מכוח הכלל בדבר איסור ניגוד עניינים. זה בתנאי שהוויתור אמיתי וכן[10]. ה"וויתור" מצד המנהלת משתרע על פני 20 שנות פעילותה. משך השנים הללו ערכה המנהלת את טענותיה לפני בית הדין העליון בלי כל הסתייגות תוך מודעות ברורה לטיבו של המוסד השיפוטי והרכבו.

48. יש השקפה שגורסת שהכלל בדבר איסור הימצאות בניגוד עניינים הוא כלל קוגנטי שאינו ניתן להתניה[11]. אף על פי כן, נראה שגם לפי השקפה זו, בנסיבות של ויתור כל כך מובהק לאורך שנים, לא יהיה לו תוקף מעשי[12].

49. **סיכומה של נקודה זו הוא שעל פי תשלובת הטעמים הנזכרים טענת המניעות נדחית.**

סמכות

סמכות מעוגנת בדין

50. סמכות השיפוט של בית הדין העליון נובעת מחוק הספורט, מעוגנת בתקנון היסוד ותקנוני המשנה של האיגוד ומשתרשרת אל תקנון ההתאגדות של המנהלת.

51. סעיף 10(א) של חוק הספורט הציב תשתית לפעולת האיגוד כמאסדר של הענף. בגדר זה הוסמך האיגוד להתקין תקנונים מחייבים הן בתחום המשמעת והן בתחום *השיפוט הפנימי* שאינו מיוחד למשמעת דווקא. זה לשון ההוראה:

> **"התאחדות או איגוד יתקינו תקנונים שיסדירו את הניהול התקין של הענף או של ענפי הספורט שהם מרכזים, לרבות תקנונים בדבר משמעת,** *שיפוט פנימי*, **ובכלל זה מוסדות השיפוט הפנימיים וסדרי הדין שלפיהם ידונו..."**

---

[9] פסק הדין מתייחס לגוף מנהלי שיש בידו סמכויות מעין שיפוטיות מסוימות. לדעתנו מפסיקה זו יש לגזור גזירה שווה לכל רשות שיש בידה סמכויות שפיטה ששורשיהן בחוק.

[10] טנה שפניץ, **ניגוד עניינים במגזר הציבורי למעשה ולהלכה**(2013) 57-58

[11] אהרן ברק **"ניגוד עניינים במילוי תפקיד בשרות הציבורי" משפטים י'** [תש"ם] 11, **43**

[12] שפניץ, שם 59

52. סעיף 11(א), בכפיפות לסעיף 10(א) של חוק הספורט,מקנה למוסדות השיפוט של האיגוד סמכות דיון ייחודית במרחב הסמכות העניינית שנקבע בתקנוני האיגוד:

> **"הסמכות הבלעדית לדון ולהחליט בעניינים הקשורים לפעילות במסגרת התאחדות או איגוד, תהיה בידי מוסדות השיפוט הפנימיים שנקבעו בתקנון לפי סעיף 10, ובהתאם להוראות שנקבעו בתקנון לפי אותו סעיף; החלטות ערכאת השיפוט הפנימית העליונה בענייני משמעת יהיו סופיות ואין לערער עליהן לפני בית משפט."**

53. ודוק. החוק אינו מצמצם את מרחב הסמכות העניינית לענייני משמעת ואף לא לדיון בהחלטות מוסדות האיגוד. ההסמכה רחבה, לדון ולהחליט בעניינים שקשורים לפעילות במסגרת האיגוד. בכלל זה עשויה לבוא גם ההתקשרות של האיגוד עם המנהלת והמחאת סמכויות אסדרה מסוימות למנהלת. ברוח זה יש לראות את היקף סמכותו של בית הדין העליון כפי שנקבעה בסעיף 4א של תקנון היסוד:

> **"בית-הדין העליון הוא הערכאה השיפוטית העליונה של האיגוד, וכפוף לאמור להלן, הוא מוסמך לדון בכל בקשה או ערעור על כל החלטה של מוסד ממוסדות האיגוד, למעט החלטות ופסקי המוסד לבוררות של האיגוד. החלטות בית הדין הן סופיות".**[13]

54. הסמכות ה"אישית" (פרסונלית) של מוסדות השיפוט של האיגוד חלה על יחידים, קבוצות, מועדונים וגופים אחרים שיש להם שיוך לאיגוד.

55. לא כאן המקום לדון בתוכנו וקווי הגבול של הגזרון "שיוך לאיגוד". בדידה של המנהלת ברור שמקור השיוך הוא במנהלת עצמה. למעלה מכאן הוזכר סעיף 3(1) של תקנון ההתאגדות של המנהלת אשר מכפיף אותה ל "**מסגרת האיגוד...תקנוני האיגוד [ו]מוסדותיו השיפוטיים ולכל דין** ". מכאן שהמנהלת היא בחזקת מצטרפת אל האיגוד כלשונו של בית המשפט העליון "**כשכל** *המצטרף* **אל** [האיגוד] **יודע ומקבל על עצמו את ההוראות בדבר השיפוט הפנימי**"[14]

רוחב יריעת הסמכות לפי הדין

56. לטענה שיריעת הסמכות העניינית של בית הדין, הן כטריבונל והן כבורר, אינה נפרשת על פני שאלות חוקתיות השיב האיגוד מענה כפול. ראשית, העתירה אינה מעוררת שאלות חוקתיות. לכל היותר שאלות כאלה מתבקשות מן העתירה בדרך אגב. שנית, אין מניעה חוקית או הלכתית מפני דיון

---

[13] כך גם נפסק בפס"ד ל.כ.ן " **עלפי פשוטם של דברים, ההתייחסות היא לכל הפעילות במסגרת ההתאחדות או האיגוד"**

[14] פס"ד ל.כ.ן ההדגשה הוספה

בשאלות כאלה אם הן נוגעות לעניינו הפנימי של האיגוד וליחס בינו לבין המנהלת (בהבדל מסוגיות עקרוניות שלהן השלכה ברמה הלאומית).

57. תשובת האיגוד מקובלת בעיננו ונמצא לה עיגון בפסיקה:

> **עניינים רבים הקשורים בפעולות במסגרת האיגוד קשורים או נושקים לענייניים בעלי אופי עקרוני. כך, למשל, במקרה של הגבלת שכרם של שחקנים או הגבלת זכויות העברת שחקנים, יכול להיטען, שכל קביעה בעניין זה מקפלת בתוכה פגיעה או החלטה בעניין הקשור בזכות היסוד של חופש ההתעסקות. ובכל זאת אין חולק, שבעניינים אלה ובפירוש התקנונים הנוגעים לכך מוסמכים מוסדות השיפוט הפנימיים לדון**[15]

סמכות מעוגנת בהסכם

58. הצבת סמכותו העניינית של בית הדין על אדני החוק ותקנוני האיגוד מבססת את סמכות בית הדין לדון בכל עניין שנוגע לפעילות במסגרת האיגוד. אולם ייתכן שאדני הסמכות הללו אינם מקנים לבית הדין סמכויות שמוקנות לבית משפט במישור האזרחי (כגון דיון בהתקשרות החוזית של האיגוד עם המנהלת). לפיכך נסכמו האיגוד והמנהלת להסמיך את בית הדין לפעול כבורר בזיקה להסכם. סעיף 34 של ההסכם מורה:

> **"מוסכם על הצדדים כי כל סכסוך הנוגע להסכם זה, פרשנותו או ביצועו יידונו בפני בית הדין העליון של האיגוד ועל-פי תקנון בית הדין"**

59. הסכמה זו אינה שגרתית. אין מוצאים אותה במסגרות ההתנהלות השכיחות של מוסדות השיפוט. אולם לא נראה שיש פגם בהסכמה המסמיכה. הא ראיה שהמנהלת אינה חולקת על כך שההסכם משקף הסכמה של הצדדים שבית הדין העליון ידון כבורר בסכסוכים שנובעים מן ההסכם.

60. ההסתייגות של המנהלת היא מסמכותו של בית הדין כבורר לדון בשאלת *ביטול ההסכם*.

61. גם בעניין זה מקובלת עלינו תשובתו הכפולה של האיגוד. בראשונה לשון ההסכם אינה גודרת את סמכות הדיון לענייני ההסכם פנימה; היינו לשאלות שנובעות מן ההסכם כל עוד הוא תקף. הביטוי "כל סכסוך הנוגע להסכם זה" בוודאי מקיף גם טענה לבטלות ההסכם או לקיום עילה לביטולו.

62. בשנייה האיגוד הצביע על פסיקה ענפה שמכלילה את שאלת תוקפו או בטלותו של הסכם בגדר סמכות בורר שהוסמך לפסוק בסכסוך שנובע מהסכם[16].

63. כאמור, אנו סבורים כי "ביצועו" של ההסכם כולל גם את נושא הודעת הביטול המופיעה מפורשות בסעיפי ההסכם. ההסכם מתייחס למקרה של ביטול ההסכם. אין מחלוקת כי כל שאלה בנוגע לביטול

---

[15] פס"ד ל.כ.ן

[16] פסקאות 33-34 לעיל

ההסכם הינה שאלה שנכנסת בגדר סעיף 34 לעיל. שאלה בנוגע לביטול ההסכם היא אחת משהשאלות שעשויות להתעורר בכל הנוגע לביצוע ההסכם. אין ולא יכולה להיות מחלוקת בנוגע לכך.

אנו סבורים כי המילים "כל סכסוך" הוא גם סכסוך שעניינו הודעת האיגוד על ביטול ההסכם ומשכך בית הדין העליון מוסמך לדון בכל דבר ועניין הנצמח מביטול ההסכם. לא מצאנו מקום לקבל את פרשנות המנהלת לפיה כאשר מדובר בטענה בדבר ביטול ההסכם הרי הסכסוך אמור לעבור לערכאה אחרת. לא מצאנו שום נימוק שיכול לתמוך בטענה זו. *בית הדין כבורר*

64. המנהלת גורסת שתי מגבלות שניצבות על דרכו של בית הדין כבורר בסוגיות העתירה. מגבלה אחת נעוצה בטיעון שבורר אינו מוסמך לדון בשאלות חוקתיות עקרוניות. מגבלה שנייה היא שבורר אינו מוסמך לברר ולהכריע בשאלת היקף סמכותו העניינית אם נגלית מחלוקת בעניין זה.

<u>עניינים עקרוניים - חוקתיים</u>

65. נתנו דעתנו לשאלת הסמכות לדון בעניינים עקרוניים – חוקתיים. המנהלת הראתה שיש לטענתה עיגון באמירות שונות בפסיקה לרבות פסיקת בית המשפט העליון. אלא שאין אלה אמירות מסייגות קפידות.

66. הראנו שההסתייגות אינה חלה על היקף הסמכות של בית הדין כמוסד שיפוטי. על פי אותו הגיון אין לה תחולה גם על פסיקת בורר אם הסוגייה החוקתית אינה בעלת משמעות עקרונית כללית ובמיוחד אם הסוגייה החוקתית מתעוררת כשאלת אגב ואינה מצויה בליבת הסכסוך.

67. בדידן ליבת הסכסוך ודאי אינה נכרכת בשאלות עקרוניות – חוקתיות. הכרעת בית הדין כבורר בשאלות אגב חוקתיות תהווה פסיקה מחייבת בין הצדדים בלבד.

<u>בורר כמברר מחלוקת בעניין סמכותו</u>

68. המנהלת הציגה גישה שהייתה, משך השנים, מקובלת לפיה אין לבורר סמכות להכריע במחלוקת בדבר היקף סמכותו העניינית. הגיון הגישה הזאת מבוסס על כך שבורר שואב את סמכותו מהסכמת הצדדים הן ביחס לזהותו האישית והן ביחס לגבולות הסכסוך שבו הוא מתבקש להכריע. באין הסכמה נשמטת הקרקע מתחת לפני סמכות הבורר ועליו להציג "איבעיה" לבית המשפט כדי שיבחן את השאלה ויכריע בה.

69. אלא שבאחרונה מתגבשת בפסיקה מגמה שונה. מתוך מודעות לחשיבות מוסד הבוררות ולתרומתו לצמצום מעמס העניינים שרובץ לפתחם של בתי המשפט שורטטה תבנית משפטית שעשויה לצמצם מאד את הפניות לבית המשפט להכרעה בשאלות של סמכות הבורר.

70. עיקרה של התבנית המתגבשת הוא בכך שהבורר מוסמך לקבוע את העובדות שמהן נובעת סמכותו: כך הובהר הדבר בפסיקת בית המשפט העליון:

70.1.1. "... **עם זאת, מקובלת הדעה, כי הבורר מוסמך לקבוע את העובדות שמהן נובעת סמכותו, אף אם הצדדים לא הסמיכוהו מפורשות**

לכך ... המימרה, 'אין בורר מוסמך להחליט בעצמו על סמכותו', אין משמעה כי הבורר מנוע מלהחליט בעובדות הנוגעות לסמכותו. ראשית, יכולים בעלי הדין להרשות את הבורר לפסוק גם בעובדות אלה לחלוטין, ומשעשו כן, הרי נערך שטר בוררות לקביעת סמכות הבורר, ובית המשפט יתייחס אליו כשם שהוא מתייחס לכל שטר בוררין; במקרה זה הבורר הוא הפוסק הסופי גם בעובדות אלה. אולם גם באין שטר בוררין המיפה בפירוש את כוחו של הבורר להחליט על סמכותו, רשאי גם רשאי הבורר לקבוע את העובדות שמהן נובעת סמכותו ... " [רעא 8523/05 **החברה המרכזית לפיתוח השומרון בע"מ נ' מזי את יחזקאל בע"מ**][17]

71. מכוחו של עקרון זה הוצגו למעלה מכאן האדנים העובדתיים של סמכות בית הדין.

72. נעיר שאין מדובר בעניין טיפוסי ("קלאס") של סמכות בורר להכריע בשאלת סמכותו. הפסיקה שצורפה לתגובת המנהלת סבה על סוגיות בולטות של אי בהירות הסמכות. בעניין דנן אין הדבר כן. בית הדין העליון הוא אותה ערכאה משפטית שדנה בשאלות אחרות שהתעוררו בין הצדדים במשך שנות קיום ההסכם. בנסיבות אלה ה"התעוררות" של המנהלת לטעון חוסר סמכות נראית מאוחרת ומאולצת. ה.

מהות העתירה בזיקה לשאלת הסמכות

73. המנהלת הרחיבה אמרים על מיהותה כחל"ץ ועל מהות תכליותיה ותפקודה במהלך 20 שנות פעילותה. היא סבורה שהעתירה מיועדת לסכל את פעילות המנהלת כליל, לרוקן אותה מכל תוכן ולגרום לפירוקה. אין לבית הדין, בין כבורר ובין כמוסד שיפוטי, סמכות לפרק חל"צ או להציב סייג לפעילותה.

74. לא לנו להעריך את פועלה של המנהלת, שמתנהלת ומנהלת את ליגת העל כבר שני עשורים בשיתוף פעולה עם האיגוד. אין בכך גם צורך בשלב הזה.

75. ברור לנו שהאיגוד מבקש בעתירתו לקבוע קביעות בעניין תוקף ההסכם בינו לבין המנהלת וכן הוא מבקש להחזיר לעצמו סמכויות מסוימות שהואצלו למנהלת. איננו יודעים מה תהיינה ההשלכות של העתירה על המנהלת, כשם שאיננו יודעים אם העתירה תתקבל. עם זה נציין ונדגיש – את הברור מאליו – שאין לבית הדין כל כוונה לקבל החלטה או להורות על סעדים בתחומים שחורגים מסמכותו.

---

[17] העיקרון מיושם, הלכה למעשה, בידי הערכאות הדיוניות למשל: הפב (ת"א) 20054-09-17 **צימברג נ' יעקב בר**; תא (ת"א) 38686-05-21 **יורשי עזבון המנוח יוסף שאר ז"ל נ' דוד יהודה**; הפ"ב (מחוזי ת"א) 59687-06-19 **המרכז ללימודים אקדמיים באור יהודה בע"מ - חל"צ נ' הר זהב**

76. על פני הדברים ומתוך עיון בכתבי הטענות שלעניין הבקשה המקדמית, איננו רואים שבית הדין נדרש להחלטות חורגות כאלה.

כללו של דבר

77. בחנו את טענת המנהלת לחוסר סמכות עניינית ולמניעות דיונית. מצאנו שאין ביסוס לטענת המניעות. עוד נמצא שיש בסיס איתן לסמכותו של בית הדין העליון לדון בעתירה. מקורות הסמכות , בקליפת אגוז, נעוצים: (א) בפעולתו של בית הדין העליון כמוסד שיפוט פנימי של האיגוד ; מוסד שסמכותו מעוגנת בחוק הספורט ובתקנוני האיגוד ; (ב) בתקנון המנהלת שמשייך אותה אל האיגוד ומכפיף אותה בין היתר למוסדות השיפוט של האיגוד ; (ג) בהסכם שהסמיך את בית הדין העליון לשמש כבורר במחלוקות שנובעות מן ההסכם

78. **טענת חוסר סמכות שהציגה המנהלת - נדחית**

79. התהלכנו ארוכות וקצרות בנתיבים השונים של שדה המחלוקת. זו מחלוקת מקדמית. עוד הדרך רב לדיון בעתירה גופא. הערה זו מכוונת אל הצדדים בתקווה שבמקום לכלות זמן אין קץ בערכאות, ימצאו דרך ליישב את המחלוקת בהסכמה.

ניתנה היום כ"ח תמוז, תשפ"ב (27 יולי, 2022) ותישלח לצדדים בדוא"ל

השופט (בדימוס) פרופ' עודד מודריק	**עו"ד ברוך כצמן**	**עו"ד עמנואל סלע**
אב בית הדין	**חבר בית הדין**	**חבר בית הדין**